

ORGANIZIMI I ONKOLOGJISË NË BRITANI TË MADHE

Ernesë Gjafa

*Specialiste Onkologe
St Bartholomew's Hospital,
Department of
Medical Oncology, London*

Një ndër lëmitë më sfiduese në mjekësi për mua mbetet Onkologjia. Ndoshta edhe kjo ka qenë arsyeja pse jam orientuar drejt saj. Zhvillimet e reja dhe të arriturat gjatë dekadave të fundit, por madje edhe çdo 5 vite, janë aq të mëdha sa që edhe ne si profesionistë jemi të vetëdijshëm që praktika jonë evolon aq shumë sa që ndërrimet dhe adaptimet në menaxhimin e kancerit janë të pashmangshme.

Këto ndërrime rapide janë bërë të mundura falë studimeve të shumta klinike që bëhen në qendra të njohura universitare në botë, por gjithashtu edhe falë bashkëpunimit mes qendrave duke realizuar pjesëmarrje të qindra mijëra pacientëve, rezultatet e të cilave mundësojnë të ofrojnë mjekime të bazuara në evidencë klinike.

Studimet vazhdojnë si në laboratore me punë shkencore ashtu dhe në klinikat tona duke i rekrutuar këta pacientë për studime klinike dhe duke i përcjellur për së afërmi. Falë këtyre studimeve tani kemi imunoterapitë (PDL and PDL1 inhibitors, CTL4 inhibitors) që përdoren me sukses në kancer të mushkërive, të kokës e qafës, melanoma, kancer të zorrëve me mutacione në BRAF, TKI (inhibitorët e tirozin kinazës) që përdoren në kancer të mushkërive, veshkave, GIST, inhibitorët e PARP që e kanë revolucionarizuar tretmanin e kancerit të vezoreve e sidomos te femrat me mutacion në gjenin BRCA, e shumë tretmaneve tjera që kanë modifikuar menaxhimet e kancerit krahas regjimenteve pak më të vjetra si Kemoterapia/Radioterapia po që tani edhe kombinohen së bashku duke ofruar efikasitet më të lartë.

Të gjitha këto tretmane janë tejet interesante dhe informatat në lidhje me këto protokole janë në dispozicion nga Shoqëria Evropiane e Onkologëve Mjekësor (ESMO), Shoqëria Amerikane e Onkologëve Klinikë (ASCO), si dhe resurse të shumta në internet që mund të lexohen jo vetëm nga profesionistët por edhe pacientët.

Por këtu nuk qëndron dhe bazohet mënyra e edukimit të një onkologu duke marrë parasysh që jo të gjitha vendet e botës kanë mundësi t'i kenë këto tretmane, e jam e vetëdijshme që edhe Kosova bën pjesë në këtë grup. Kjo më shtyu se ndoshta është më e dobishme të shtjelloj se si është e organizuar onkologjia si specializim në një vend si Britania dhe si organizimet në kuadër të departamentit mundësojnë mjekimin e qindra pacientëve me kancere të ndryshme e që mund të shërbej si model për të ardhmen e Onkologjisë në vendin tonë.

Menaxhimi i pacientëve me kancer është kompleks dhe përfshin angazhim multimodal profesionistësh të ndryshëm duke filluar nga ne onkologët, kirurgu, histopatologu, radiologu, infermierët specialistë dhe farmacist. Vetëm me një bashkëpunim kolegial dhe të afërt shërbimet ndaj pacientëve tonë do të jenë superiore.

Edukimi pasuniversitar i një mjeku në Britani është pak sa ndryshe nga vendet tjera të Evropës. Fillohet me dy vite bazë FY1 dhe FY2 (të ashtuquajtura foundation) ku fitohet përvoja katër mujore në specializime të

ndryshme duke përfshirë këtu mjekësinë interne (Gastroenterologji, Kardiologji, Geriatri, Emergjencë, Mjekësi akute, etj.) dhe gjithashtu eksperiencë gjashtë mujore në kirurgji (Ortopedi, Kirurgji të përgjithshme, vaskulare). Pas këtyre dy viteve mjeku i ri orientohet në zgjedhje të mjekësisë interne apo kirurgji/pediatri/mjekësi familjare ose gjinekologji si lëmi klinike.

Në mënyrë që të merret subspecializimi në Onkologji rrugëtimi duhet të fillojë me mjekësinë interne (IMT -internal medical training) e cila zgjatë 2 deri në 3 vite. Gjatë këtyre 2-3 viteve çdo 4 muaj fitohet eksperiencia në lëmi të ndryshme të mjekësisë interne po edhe emergjencën dhe kujdesin intensiv, rotacione të caktuara nga Dekanati që fitohen me një kompeticion mjaft rigoroz për mjekët e rinj.

Gjatë këtyre 2-3 viteve duhet të përfundohen tri provime të mëdha që përfshinë gjithë mjekësinë MRCP 1+2 dhe PACES duke ia mundësuar mjekut t'i arrijë kompetencat e internistit dhe emërimin si pjesëtar i Kolegjit Mbretëror të Fizicientëve (RCP).

Ky provim dhe trajnim dëshmon se çdo mjek është kompetent t'i menaxhoj çoftë prezantimet akute po edhe kronike të pacientëve të ndryshëm e jo të fokusohet vetëm në subspecializimin e tyre. Pas kësaj pason konkurrimi për subspecializim në Onkologji që përfshin një kompeticion rigoroz duke marrë parasysh që numri vjetor në tërë Britaninë është diku 30-35 specializantë për Onkologji Mjekësore (Medical Oncology), përafërsisht i njëjtë edhe për Onkologji klinike (Clinical Oncology). Konkurrenca është jashtëzakonisht e madhe, një krahasim relevant do ishte që psh. në Londër jepen përafërsisht 10 numra specialistik në vit në Onkologji Mjekësore, e diku 450 numra në mjekësi familjare.

Fotografia 1. Spitali St Bartholomew's është spitali më i vjetër në Britani të Madhe që ka një histori të lashtë dhe daton nga shekulli i XII (1123). Ndërtesat e këtij spitali e kanë përballuar edhe flakën e madhe të Londrës ku qendra është shkatërruar plotësisht në vitin 1666 e edhe bombardimet nga Lufta e Dytë botërore

Këto specializime janë të ndara vetëm në Britaninë e Madhe. Onkologjia Klinike në një vend tjetër do të quhej Onkologjia e Rrezatimit, por tek ne përpos rrezatimit mjekët mund të ofrojnë edhe kemoterapi, imunoterapi dhe tretmane tjera. Është shumë e dobishme kur tretmani përfshin të dy ose tre modalitetet. Specializimi zgjatë 5 vite nëse nuk ndërpritet për shkak të përfundimit të PhD-së apo MD-së në mënyrë që t'i kushtohet kohë shkencës/

hulumtimit, dhe pas 2 provimeve (FRCR 1 dhe FRCR 2) në kuadër të specializimit mjeku bëhet pjesëtar i Kolegjit Mbretëror të Radiologëve (FRCR).

Specializimi në Onkologji Mjekësore zgjatë 4 vite gjithashtu me studime shkencore deri në 7-8 vite. E përfshinë provimin specialistik në përfundim të së cilit emëroresh pjesëtar në RCP në Onkologji. Onkologjia Mjekësore merret me të gjitha modalitetet e tretmanëve pos me rrezatim. Bazë i ka studimet klinike dhe ato i drejton në të gjitha qendrat akademike.

Ky është pak a shumë rrugëtimi i një Onkologu në Britaninë e Madhe, që merr diku 10-15 vite punë pas diplomimit në Mjekësisë duke përfshirë studime, kompetenca, të arritura shkencore, publikime, etj., dhe kurorëzohet me titullin Konsulent (Consultant) si grada më e lartë e një mjeku duke përjashtuar titujt shkencorë.

Fotografia 2. Spitali St Bartholomew's është qendër specialiste terciare për Kardiologji dhe Onkologji. Është institucion akademik i lidhur me Queen Mary University. Rishtazi edhe Princi i ndjerë princ Philip është mjekuar këtu që e bëri që ky spital të shihet edhe më shumë në media

Onkologu sipas të lartpërmendurës është edhe internist dhe duhet ta menaxhoj pacientin edhe jashtë kornizave të kancerit dhe tretmanëve onkologjike. Kjo si tërësi është më adekuate për pacientin; tretmani që jepet është shumë më optimal në mënyrë që ata mos të kalojnë prej një mjeku në tjetrin për arsye shume të vogla, që rezultojnë çoftë nga vet kanceri apo tretmanet. Në kemi bashkëpunim të ngushtë më të gjithë specialistët tjerë edhe kur gjërat janë më të komplikuar ata thirren në ndihmë, madje edhe shumë herët.

Onkologjia mbetet si specializim që punon në kuadër të ekipit multidisciplinar dhe kjo spjegohet nga vet fakti që çdo pacient i ri fillon rrugëtimin e tij pasi që është diskutuar në MDT (Takimi i Ekipit Multidisiplinar), bord që përfshinë onkologun (mjekësor dhe klinik), kirurgun, radiologun, histopatologun dhe infermierët specialistë.

Aty diskutohet plani përkatës dhe Onkologu e sheh pacientin vetëm atëherë mbasi i është konfirmuar diagnoza nga kirurgu apo mjeku që e ka referuar për biopsi (jo nga histopatologu, radiologu, infermieri, etj). Nuk ndodhë që ne të shohim pacientin i cili nuk di për diagnozën e tij, medoemos sqarime detajore jepen në prezencë të infermieres së specializuar.

Çdo onkolog mjekon 1-2 lloje të tumoreve, e rrallë herë të tretin. Grupet e mëdha të tumoreve përfshijnë: kancerin e gjirit, mushkërive, gastrointestinale të epërme (oesofagu, lukthi, melqia dhe pankreasi) dhe të poshtme (zorrët e holla dhe të trasha), dhe grupet më pak të mëdha si gjinekologjike, urologjike, kokë

/qafë si dhe ato më të rralla si tiroid, truri, NET, adrenal, tumoret embrionale (germ cell), sarkomat, etj. Kombinimet përfshijnë një grup të tumorit të madh dhe një më të rrallë.

Është e pamundur ta ndjekësh hapin e të arriturave shkencore në Onkologji nëse zgjerohesh të mjekosh më shumë se dy lloje të tumoreve. Me këtë bëhet e çartë edhe për kolegë, pacientë, infermierë, farmacistë e opinionin e gjerë se kush mjekon cilin tumor dhe te gjithë kanë mundësi të shkëlqejnë në ekipin e tyre.

Emra të mëdhenj në mjekësi janë pjesë të historisë së këtij spitali siç është Zt Percival Pott (1714- 1788) kirurg që njihet si babai i Ortopedisë, Zt James Paget (1814 –1899) kirurg e patolog që ka emëruar sëmundjen Paget (Paget's disease) e të panumërt të tjerë që me krenari tregojnë që janë pjesë e këtij institucioni akademik.

Edhe unë mbetem njëra nga ata që kam pas fatin të përfundoj specializimin në Onkologji në kuadër të spitalit St Bartholomew.

Një qendër specialiste përfshin repartin për pacientët që kanë nevojë për hospitalizim çoftë për shkak të tretmanëve shumë ditëshe që duhen monitoruar për së afërmi, komplikime të tretmanëve apo të sëmundjes. Përfshinë repartin ditor ku jepen tretmanet dhe mbikëqyret nga mjeku i ditës, shumë infermierë dhe farmacistë. Klinikat e organizuara tri herë në javë për tumore të caktuara, AOS (Acute Oncology Service) që i përcjellë pacientët onkologjik që prezantojnë në spitale periferike dhe mjekët komunikojnë me ekipin amë, CAU (Clinical Admission Unit) që punon sipas orarit 8-20 ku shihen pacientët me komplikime akute si infeksionet, çrregullimet e elektroliteve, embolite, kompresione të boshitit spinal dhe të gjitha komplikimet të lidhura me kancer apo terapi. Ky departament mbikëqyret nga 2 mjekë specializantë (1 onkolog dhe një internist më i ri), si dhe së fundi shërbimi 24 orë për pacientë që udhëhiqet nga infermieri/a specialist (hotline) në telefon dhe është në dispozicion për gjithë pacientët. Ata mund të thërrasin dhe të konsultohen nëse kanë probleme për shkak të terapisë dhe pas komunikimit me mjekët vendoset ose të hospitalizohen apo këshillohen si t'i menaxhojnë shenjat dhe simptomat e tyre në shtëpi.

Kjo e përbënë një sistem të avansuar të menaxhimit të pacientëve në Onkologji dhe krijimit të një raporti të afërt me pacientë dhe bashkëpunim të ngushtë me kolegë.

Literatura:

1. Joint Royal Colleges of Physicians Training Board- Training pathway in Medical Oncology
2. <https://www.rcr.ac.uk/clinical-oncology> - Royal College of Radiologists- Training pathway in Clinical Oncology
3. Joint Royal Colleges of Physicians Training Board (Internal Medicine Training (IMT)